

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Dato: 10. november 2010
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2010-730-1161
Dok.: LWI40605

Kommenteret høringsoversigt

vedrørende

**udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven
(Sporing af skjult udbytte og andre aktiver, forældelse af konfiskationskrav, hemmelig beslaglæggelse m.v.)**

1. Hørte myndigheder og organisationer mv.

Justitsministeriet har den 30. september 2010 sendt et udkast til forslag til lov om ændring af straffeloven og retsplejeloven (Sporing af skjult udbytte og andre aktiver, forældelse af konfiskationskrav, hemmelig beslaglæggelse m.v.) i høring hos følgende myndigheder og organisationer:

Præsidenten for Østre Landsret, præsidenten for Vestre Landsret, præsidenterne for samtlige byretter, Den Danske Dommerforening, Dommerfuldmægtigforeningen, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, HK-Landsklubben Danmarks Domstole, Politiforbundet i Danmark, Foreningen af Offentlige Anklagere, HK-Landsklubben for Politiet, Datatilsynet, Advokatrådet, Danske Advokater, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Institut for Menneskerettigheder, Retspolitisk Forening, Retsikkerhedsfonden og Amnesty International.

Justitsministeriet har modtaget høringssvar fra:

Præsidenten for Østre Landsret, præsidenten for Vestre Landsret, Domstolsstyrelsen, Rigsadvokaten, Rigspolitiet, Datatilsynet, Advokatrådet, Landsforeningen af Forsvarsadvokater, Institut for Menneskerettigheder og Retspolitisk Forening.

Nedenfor angives bemærkningerne til udkastet. Justitsministeriets bemærkninger hertil er markeret med *kursiv*.

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

2. Høringssvarene

Præsidenten for Østre Landsret, Rigsadvokaten, Domstolsstyrelsen, Rigspolitiet og Datatilsynet har ingen bemærkninger til udkastet til lovforslag.

2.1. Sporing af skjult udbytte og andre midler

Advokatrådet anfører, at rådet kan tilslutte sig, at politiet bør have bedre mulighed for at opspore og inddrage skjult udbytte, som en dømt person måtte være i besiddelse af, og som kan tjene til konfiskation. Advokatrådet forventer, at bestemmelserne alene vil blive anvendt i eftersøgningen af større udbytter.

Institut for Menneskerettigheder anfører, at instituttet er enig i, at det ud fra samfundsmæssige hensyn er et vigtigt led i kriminalitetsbekæmpelsen, at eksempelvis udbytte hidrørende fra en forbrydelse kan konfiskeres. Instituttet anfører endvidere, at det vil fremme retsbeskyttelsen, hvis de udvidede beføjelser på ransagnings- og editionsområdet ud fra en proportionalitetsvurdering forbeholdes situationer, hvor der må forventes tilvejebragt aktiver af en vis størrelse. Det bør være lovgivningen og ikke politiets ressourcer, der sikrer imod en for vid anvendelse af efterforskningsbeføjelser. Instituttet foreslår derfor, at forslagens § 2, nr. 7, præciseres, således at der – ud over det skærpede indikationskrav ”bestemte grunde” – alene kan ske ransagning eller edition, hvis der er formodning om aktiver af en ikke ubetydelig værdi. Da det almindelige proportionalitetsprincip vil gælde, kan en præcisering i lovforslagets bemærkninger være tilstrækkelig.

Det følger af den foreslåede affattelse af § 1002, stk. 1, 2. og 3. pkt., at reglerne om ransagning i retsplejelovens kapitel 73 og reglerne om edition i kapitel 74 finder tilsvarende anvendelse efter dom. Det betyder bl.a., at kravet om proportionalitet, jf. retsplejelovens §§ 797 og 805, også vil finde anvendelse ved ransagning og edition efter dom.

Det fremgår i øvrigt af bemærkningerne til lovforslagets § 2, nr. 7, at den foreslåede adgang til ransagning og edition efter dom navnlig forudsættes anvendt i sager med større krav om bøder, konfiskation, sagsomkostninger eller erstatning og/eller i sager, hvor der er mistanke om f.eks. et betydeligt skjult udbytte.

Institut for Menneskerettigheder anfører endvidere, at en begæring om ransagning m.v. så vidt muligt bør angive, hvilke genstande der forventes beslaglagt med henblik på en efterfølgende prøvelse af, om betingelserne har været til stede. Instituttet foreslår, at det i bemærkningerne til det endelige lovforslag angives, at genstanden/genstandene for retsbegæring er så vidt muligt bør beskrives, således at ”fisketure” undgås.

Efter lovforslagets § 2, nr. 7, er ransagning og edition efter dom betinget af, at der er bestemte grunde til at antage, at der ved ransagning eller edition kan findes genstande eller værdier, der kan beslaglægges. Derudover skal betingelserne for ransagning og edition i retsplejelovens kapitel 73 og 74 være opfyldt. For så vidt angår edition betyder det bl.a., at et pålæg om edition skal angå konkret angivne genstande, jf. retsplejelovens § 804, stk. 1. Justitsministeriet finder ikke, at der – i modstrid med de gældende regler om ransagning før dom – bør indføres tilsvarende krav om specifikation af genstande eller værdier, der er målet for en ransagning efter dom. Det bemærkes herved, at det ovennævnte krav om, at der skal være bestemte grunde til at antage, at der ved ransagning eller edition kan findes genstande eller værdier, der kan beslaglægges, efter Justitsministeriets opfattelse udelukker, hvad man kunne kalde ”fisketure”.

2.2. Forældelse af konfiskationskrav

Præsidenten for Vestre Landsret oplyser, at det – som dommen refereret i Ugeskrift for Retsvæsen 2010/2259/2 V viser – vil kunne være hensigtsmæssigt, hvis det tydeliggøres, om de nye forældelsesregler også skal finde anvendelse på tidligere konfiskationer, der ikke er forældede ved lovens ikrafttræden.

Justitsministeriet er enig med præsidenten for Vestre Landsret og har på den baggrund indsat en overgangsbestemmelse i lovforslagets § 3, stk. 2, som slår fast, at de foreslåede nye forældelsesregler ikke alene finder anvendelse på konfiskationskrav, som pålægges efter lovens ikrafttræden, men tillige på konfiskationskrav, som pålægges forinden, medmindre kravet allerede er forældet efter de hidtil gældende regler, når loven træder i kraft.

2.3. Hemmelig beslaglæggelse i forbindelse med hemmelig ransagelse

Institut for Menneskerettigheder anfører, at hemmelig beslaglæggelse (og ransagning) efter instituttets opfattelse bør have undtagelsens karakter, men anerkender, at det i visse situationer vil være af afgørende betydning, at sådanne indgreb kan ske. Det er instituttets opfattelse, at et straffeprocessuelt indgreb som hemmelig beslaglæggelse kræver selvstændig hjemmel. Institutet bifalder således, at der etableres klar hjemmel til sådanne indgreb.

Retspolitisk Forening tilkendegiver, at der ikke ses nogen diskussion eller citering af argumenter imod hemmelig beslaglæggelse, som f.eks. hensyn til retssikkerheden generelt eller konkret, hvilket desværre svarer ganske nøje til substansen i den redegørelse om erfaringerne med terrorlovgivningen, som Justitsministeriet offentliggjorde den 9. september 2010. Der er ikke fremlagt nogen statistiske oplysninger, som kan belyse det hidtidige omfang af disse og andre hemmelige processuelle indgreb og samtidig give indtryk af, hvad man kan vente sig i fremtiden. Foreningen anbefaler således, at denne del af lovforslaget ikke gennemføres.

Efter lovforslaget kan hemmelig beslaglæggelse alene finde sted i forbindelse med hemmelig ransagning. Det betyder, at hemmelig beslaglæggelse kun kan ske, når de betingelser, der gælder for at foretage hemmelig ransagning, er opfyldt, herunder at hemmelig ransagning er af afgørende betydning for efterforskningen, og at efterforskningen angår en forsætlig overtrædelse af straffelovens kapitel 12 eller 13 om terrorisme mv. eller visse andre alvorlige forbrydelser med en strafferamme fra fængsel indtil 10 år til livstid. Herudover er det med lovforslaget fastsat som en yderligere betingelse, at den hemmelige beslaglæggelse i sig selv skal være af afgørende betydning for efterforskningen. Endelig bemærkes, at hemmelig beslaglæggelse efter lovforslaget kræver retskendelse og således er underlagt domstolskontrol.

Der henvises i øvrigt til pkt. 4.2 og 4.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

2.4. Oprettelse af en særskilt kreds af advokater til sager om fravigelse af reglerne om forsvarerens og sigtedes ret til aktindsigt

Landsforeningen af Forsvarsadvokater anfører, at landsforeningen ikke kan anbefale den foreslåede ændring af retsplejelovens § 729 c. På-

standen om, at kendskabet til advokaternes identitet er blevet udbredt og vil medføre en konkret risiko for, at de pågældende udsættes for utilbørlig påvirkning, fremstår som fuldstændig udokumenteret. Landsforeningen minder i den forbindelse om, at Justitsministeriet valgte at offentliggøre navnene på de advokater, som blev beskikket i henhold til udlændingelovens § 45 j.

Advokatrådet bemærker indledningsvis, at rådet er imod, at forsvarerens aktindsigt kan begrænses, idet enhver indskrænkning af forsvarerens aktindsigt er en indskrænkning af forsvarerens mulighed for at varetage sin klients interesser.

Advokatrådet anbefaler, at listen over de særlige advokater bliver offentlig tilgængelig, da Advokatrådet finder det betænkeligt, at der eksisterer en gruppe af advokater til et særligt ansvarsfuldt område, hvis identitet man ikke kan få oplyst.

Advokatrådet finder endvidere, at rådet bør inddrages ved udvælgelsen af en ny gruppe af hemmelige advokater, da det efter rådets opfattelse er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, hvis disse advokater ensidigt udpeges af de selv samme myndigheder, hvis virke de skal kontrollere, uden at andre inddrages i processen.

Institut for Menneskerettigheder fremhæver, at der ikke foreligger oplysninger om, at de sikkerhedsgodkendte advokater har været udsat for utilbørligt pres. Lovforslaget fremstår således som begrundet i en hypotetisk risiko, og hemmeligholdelse af advokaternes identitet rejser spørgsmål om, hvorvidt ordningen fungerer på en retssikkerhedsmæssigt betryggende måde. Instituttet finder således, at det bør overvejes, om der fortsat er behov for hemmeligholdelse af kredsen af de advokater, der anvendes i sager efter retsplejelovens § 729 c. I et endeligt lovforslag bør det angives, om behovet for hemmeligholdelse hviler på konkrete erfaringer eller på en hypotetisk risiko.

Retspolitisk Forening anfører, at hemmelige advokater i forslaget sikres en fast indtjening fra staten ved at lade sig sikkerhedsgodkende af PET til at repræsentere personer, som selv samme instans, PET, forsøger at få dom/kendelse over, men som ikke må vide noget om, hvem den særlige forsvarer er. Foreningen foreslår derfor, at man i stedet lader ”almindelige” advokater være forsvarere, og i det omfang, sagsakterne skal undta-

ges fra sigtedes ret til aktindsigt i straffesagen, benytter sig af adgangen i retsplejelovens § 729 a, stk. 4, til at udstede forsvarerpålæg.

Lovforslaget berører ikke de gældende regler i retsplejelovens § 729 c om, hvornår forsvarerens og sigtedes ret til aktindsigt kan begrænses. Efter disse regler kan retten efter anmodning fra politiet bestemme, at reglerne om forsvarerens og sigtedes adgang til aktindsigt fraviges, hvis det er påkrævet af hensyn til bl.a. statens sikkerhed, sagens opklaring eller efterforskning af en anden verserende alvorlig sag. Afgørelse om fravigelse af adgangen til aktindsigt kan ikke træffes, hvis det giver anledning til væsentlige betænkeligheder for varetagelsen af sigtedes forsvaret. Inden retten træffer afgørelse om eventuelt at begrænse forsvarerens og sigtedes ret til aktindsigt, skal der beskikkes en advokat for sigtede, og advokaten skal have lejlighed til at udtale sig.

Lovforslagets § 2, nr. 1 og 2, indebærer alene, at der bliver oprettet en særskilt kreds af advokater til varetagelse af sager om efter retsplejelovens § 729 c frem for – som i dag – at anvende den samme kreds af advokater, som anvendes i visse sager om indgreb i meddelelseshemmeligheden, herunder sager om terrorisme, jf. retsplejelovens § 784, stk. 2. Som anført i lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 5.2 er formålet hermed at imødegå en eventuel risiko for en utilsigtet offentliggørelse af navnene på de advokater, som beskikkes i de nævnte sager om indgreb i meddelelseshemmeligheden. Hvis disse navne kom offentligt frem, ville det således indebære en risiko for en utilbørlig påvirkning af de pågældende personer med henblik på eventuelt at kunne opnå adgang til klassificerede oplysninger, herunder oplysninger af meget følsom karakter.

Ordningen med advokater, som bliver beskikket i medfør af udlændingelovens § 45 j, og som Landsforeningen af Forsvarsadvokater henviser til, kan efter Justitsministeriets opfattelse ikke sammenlignes med de ordninger om beskikkelse af advokater, der anvendes i de ovennævnte sager om indgreb i meddelelseshemmeligheden og begrænsning af sigtedes og forsvarerens ret til aktindsigt. Det bemærkes herved, at både udlændingen og dennes advokat har kendskab til, hvem der er beskikket som særlig advokat i sager efter udlændingeloven, mens det som udgangspunkt ikke er tilfældet i de ovennævnte sager.

Om det, der er anført om inddragelse af Advokatrådet, bemærkes, at antagelsen af advokater til sager efter den foreslåede bestemmelse i retsplejelovens § 729 c, stk. 6, vil ske efter drøftelse med bl.a. Advokatrådet.

2.5. Retsplejelovens § 747, stk. 2, nr. 2

For så vidt angår ændringen af ”uvæsentlig” til ”væsentlig” i retsplejelovens § 747, stk. 2, nr. 2, jf. lovforslagets § 2, nr. 3, finder **Landsforeningen af Forsvarsadvokater**, at det er usikkert, om der var tale om en sproglig fejl i loven fra 2006. Foreningen udtalte i forbindelse med betænkning nr. 1469/2006 om varetægtsfængsling i isolation, at der var afgørende betænkeligheder ved at udvide adgangen til at afholde § 747-forhør, fordi de af anklagemyndigheden bliver brugt i større sagskomplekser som en slags salamimetode, hvor man efter en række afhøringer hos politiet lader sigtedes forklaring bevisfikser i et indenretligt forhør, og siden bruger disse forklaringer under hovedforhandlingen mod andre tiltalte, der ofte udelukkes fra det pågældende indenretlige forhør. Foreningen anfører, at der ikke i lovforslagets bemærkninger er redegjort for praksis efter ændringen af bestemmelsen i 2006, og foreningen finder anledning til at gentage advarslen mod udvidet brug af sådanne forhør.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslagets § 2, nr. 3, er hensigten med den foreslåede ændring alene at bringe ordlyden af retsplejelovens § 747, stk. 2, nr. 2, i overensstemmelse med intentionen bag bestemmelsen. Det fremgår således efter Justitsministeriets opfattelse klart af lovforarbejderne, at det beror på en skrivefejl i forbindelse med lovændringen i 2006, at der i dag står ”uvæsentlig” frem for ”væsentlig” i bestemmelsen.

3. Lovforslaget

Der er indsat en overgangsbestemmelse i lovforslagets § 3, stk. 2, vedrørende forældelse af konfiskationskrav (lovforslagets § 1, nr. 1).

Bortset herfra svarer det fremsatte lovforslag med enkelte lovtekniske og redaktionelle ændringer til høringsudkastet.